

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Fričova 298, 251 65 Ondřejov
tel. 775 388 400, info@astro.cz

ASTRONOMICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.

Fričova 298, 251 65 Ondřejov

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti číslo 181 z 1. 2. 2013

Reakce na prohlášení ministra životního prostředí Tomáše Chalupy

Tma začíná být ohroženým druhem. V některých místech naší Země se noc vytrácí velmi nápadně, někde velmi nenápadně, zato vytrvale a někde stále ještě najdeme místa s přirozenou tmou neovlivněnou umělým osvětlováním lidí. Míst, kde ale dnes už není možné pozorovat noční oblohu v její plné kráse, rapidně přibývá. Může za to světelné znečištění. Chceme ztratit krásu vesmíru, která je součástí lidské civilizace od jejího počátku?

Českými médii včera proběhla informace: Francie chystá novinku - všechny nebytové objekty tam budou muset od 1. července zhasínat na noc světla, aby se ušetřila energie a snížilo světelné znečištění.

Na druhý den přišla reakce ministra životního prostředí Tomáše Chalupy: "České ministerstvo životního prostředí se nebude účastnit politiky, kdy se lidem bude nakazovat, kdy mají svítit, kdy mají chodit na toaletu, kolik toho mají sníst a jak dlouhé sukně mají dámy mít. Tento direktivismus a tmářství odmítáme. Máme poněkud jiné starosti, než toto regulovat."

Pan ministr zjevně vůbec nepochopil, o co jde, co je světelné znečištění a jaké jsou jeho negativní účinky. A především nepochopil, že je ministrem životního prostředí. Je to velmi smutný příběh. Bez ohledu na to, že jeho vyjádření muselo být nutně zkratkovité a řešení není tak jednoduché a zaslouží si delší úvahu.

Připusťme, že veřejné osvětlení v obcích a městech může být navrženo špatně a produkuje zbytečně velkou míru světelného znečištění. Ale slouží s dobrým úmyslem, řekněme veřejnému zájmu, svítí nám všem na cestu. Není ale nejmenší důvod ponechat na soukromých subjektech, ať si svítí do venkovního prostředí, jak chtějí. Dělají to s úmyslem svého vlastního zisku a není žádný důvod, proč by tím měli negativně zasahovat do nočního prostředí. Uvědomme si, že světlo je ve dne užitečné, v noci nám jeho přemíra naopak škodí. V České republice ke světelnému znečištění největší mírou přispívá právě soukromý sektor.

Francie po nás navíc nic nechce. Naopak se ale přidala k zemím, které v současnosti palčivý globální problém světelného znečištění začínají řešit. Přidala se tak k zemím, které už osvětlení v noci regulují. V roce 2000 byl přijat regionální zákon v italské Lombardii, dnes platí na většině italského území. Od roku 2007 platí ve Slovinsku nařízení vlády, které si klade za cíl snížení spotřeby el. energie a snížení světelného znečištění – výsledky zde jsou patrné již dnes, i když lhůta pro nápravu byla stanovena na 10 let. V americkém státě Connecticut nelze použít veřejné finanční prostředky na svícení, které svítí do horního poloprostoru.

Celosvětově se světelné znečištění zvyšuje. Prognózy ukazují na to, že při současném trendu čím dál častějšího a intenzivnějšího osvětlování bude kolem roku 2025 na venkově takové světlo, jako dnes v příměstských částech velkých měst. V Evropě už v současné době nelze najít místo s přírodním stavem tmavé oblohy a tedy i neporušené noční životní prostředí.

Přitom náprava je na rozdíl od jiných typů znečištění velmi snadná. Stačí změnit svítidla. Nejde o to něco vypnout a nesvítit vůbec, ale svítit správně – jen tak nezbytně dlouho, jak je to nutné, pouze na místa, která mají být osvětlena a jen tak silně, jak je to potřeba.

Světelné znečištění

Světelné znečištění jako důsledek nevhodného nakládání se světlem ruší přirozenou noční tmou a biorytmy všech živých organismů (včetně člověka), které tmou potřebují k efektivnímu spánku a životu. Osvětluje oblohu na desítky kilometrů daleko a je tudíž svízelným problémem i pro všechny, kteří žijí v širokém okolí zdroje.

Dopady světelného znečištění

- ekonomie – nesprávné a neefektivní používání umělého světla způsobuje měřitelné ztráty související s plýtváním vyrobené elektrické energie

- bezpečnost – špatně navržené pouliční osvětlení a osvětlení okolních staveb může účastníky silničního provozu nebezpečně oslňovat
- astronomie – světelné znečištění uměle zjasňuje noční oblohu a ztěžuje, někdy přímo znemožňuje astronomům pozorování noční oblohy
- kultura a estetika – uměle osvětlené nebe ochuzuje krajinu o významnou složku tmavé hvězdné oblohy, která odedávna inspirovala a utvářela člověka
- zdraví – přemíra umělého světla v noci může vést u člověka k řadě vážných potíží a nemocí
- životní prostředí – nedostatek tmy v noci narušuje přirozené střídání světla a tmy, což má nepříznivý vliv na floru i faunu

Ve světě

V současnosti existuje na světě 25 chráněných oblastí a rezervací tmavé oblohy, většina je v Kanadě a USA. Již samotná existence takovýchto chráněných území svědčí o tom, že se k ohroženým částem životního prostředí připojila tma. Velmi důležitá část životního prostředí, ale pro veřejnost zatím ne tak samozřejmá. Ochrana tmy se pomalu zařazuje do existujících chráněných oblastí, například národních parků. Máme-li na paměti, že tma je také přírodní bohatství, tak se takové jednání zdá být nejen logické, ale přímo nezbytné. Takováto chráněná území plní obdobně jako „klasické“ přírodní rezervace nejen ekologické funkce, ale také vzdělávací tím, že nám pomáhají si uvědomit, jak vážným problémem světelné znečištění je.

Česko – polská *Jizerská oblast tmavé oblohy* (www.izera-darksky.eu) vyhlášená v roce 2009 se formálně stala první přeshraniční oblastí tohoto typu na světě a její vznik podpořil tehdejší ministr životního prostředí ČR Ladislav Miko. 4. března bude v rámci 40. výročí založení CHKO Beskydy vyhlášena česko – slovenská *Beskydská oblast tmavé oblohy*. Na východní hranici Slovenska byl v roce 2010 vyhlášen *Park tmavej oblohy Poloniny*, který se rozprostírá v Národním parku Poloniny. Polsko chystá v tomto roce vyhlášení oblasti s tmavou oblohou v rámci Národního parku Bieszczady.

Deklarace práv UNESCO pro budoucí generace (1994)

„Budoucí generace mají právo na nezničenou a neznečištěnou Zemi, včetně práva na čistou oblohu“.

Rezoluce Mezinárodní astronomické unie (2009)

Mezinárodní astronomická unie na svém 27. valném shromáždění v Rio De Janeiro přijala Rezoluci B5 na ochranu noční oblohy a právo na pohled na hvězdné nebe vyzývající světovou veřejnost k činům omezujícím rostoucí světelné znečištění na planetě.

Více informací

O světelném znečištění - <http://www.svetelneznecisteni.cz/>

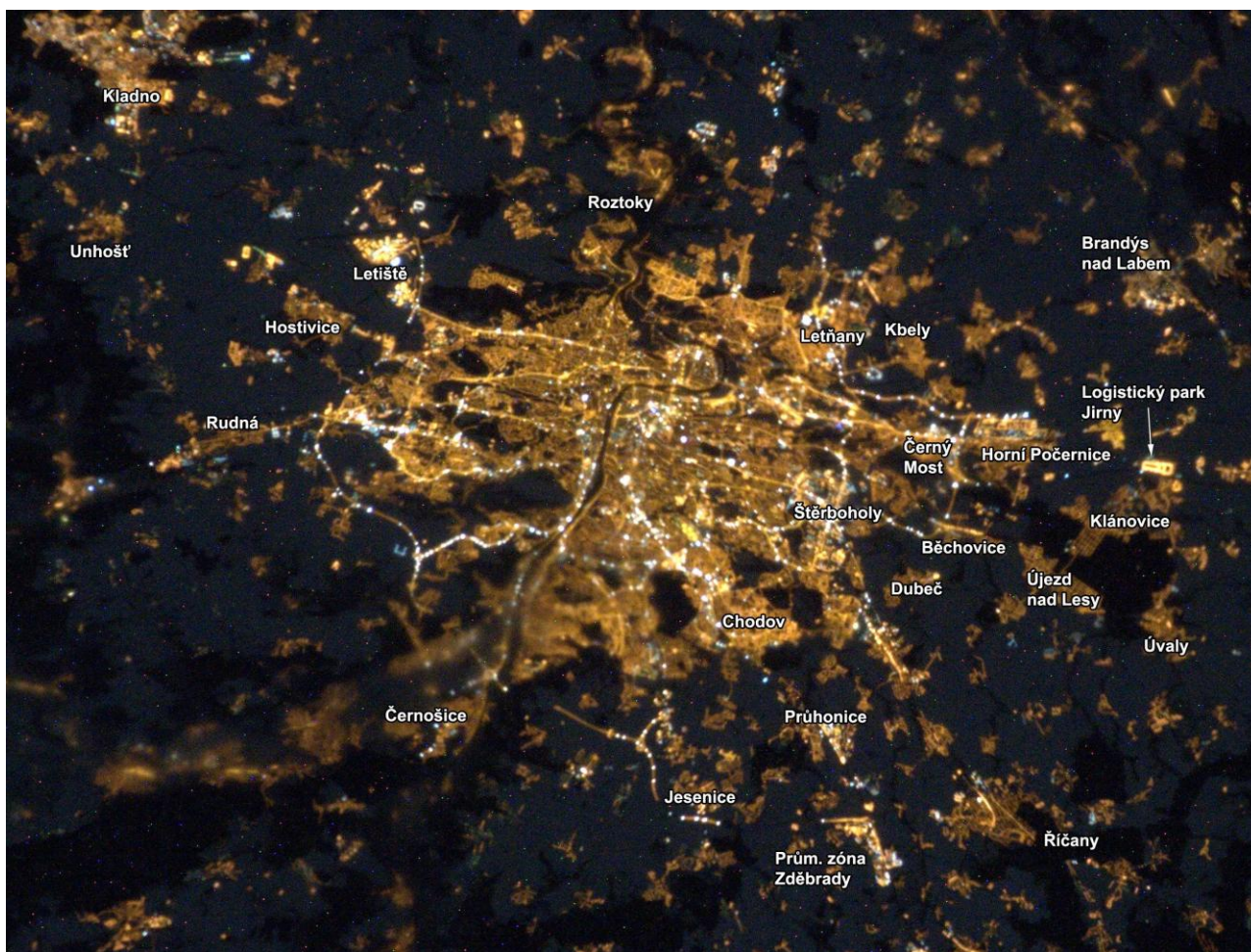
Jizerská oblast tmavé oblohy - www.izera-darksky.eu

Česká astronomická společnost - <http://www.astro.cz/znecisteni/>

Astronomický ústav AV ČR - <http://www.asu.cas.cz/svetelne-znecisteni>

Mapování světelného znečištění občany po celém světě (NASA) – české stránky http://www.hvezdarna.cz/?page_id=992

Mezinárodní společnost pro temnou oblohu (International Dark-Sky Association) www.darksky.org

Velitel Mezinárodní kosmické stanice (ISS) Kevin Ford pořídil z oběžné dráhy koncem ledna 2013 snímek noční Prahy. Není to ale snímek veselý. Upozorňuje na velké množství světla, které je zbytečně vysvíceno nahoru a způsobuje tak světelné znečištění nad městem a v jeho širokém okolí. Elektrina vyrobená pro toto neúčelné svícení byla zbytečně zaplacená. *Credit: NASA, Kevin Ford, popisky Petr Sobotka.*

Pavel Suchan

předseda odborné skupiny České astronomické společnosti pro tmavou oblohu
místopředseda České astronomické společnosti

suchan@astro.cz
737 322 815

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Počínaje tiskovým prohlášením č. 67 ze dne 23.10.2004 jsou některá tisková prohlášení vydávána jako společná s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Archiv tiskových prohlášení a další informace nejen pro novináře lze najít na adrese <http://www.astro.cz/media>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4, tel.: 226 258 411, fax: 272 769 023, e-mail: suchan@astro.cz.